

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

GERMANY

CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
SCIENCE, ENGINEERING AND
TECHNOLOGY**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi[®] digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY:
a collection scientific works of the International scientific conference –
Hamburg, Germany, 2026 Issue 4

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian,
Spanish,

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference « **INTERNATIONAL CONFERENCE ON SCIENCE, ENGINEERING AND TECHNOLOGY** ». Which took place in Hamburg 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

SMART TURIZM (AQLLI TURIZM) KONSEPSIYASI VA UNING AMALIY AHAMIYATI

Muxtorova Mashhura Dilshod qizi

Sambhram universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: ushbu maqolada smart turizm (aqli turizm) konsepsiyasining nazariy asoslari, uning tarkibiy elementlari hamda zamonaviy turizm tizimidagi o'rni tahlil qilinadi. Aqli texnologiyalar, jumladan, Internet of Things (IoT), sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data) va mobil ilovalar asosida turizm xizmatlarini takomillashtirish imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, smart turizmning amaliy ahamiyati, turistlar uchun qulayliklar yaratish, xizmatlar sifatini oshirish va turizm infratuzilmasini samarali boshqarishdagi roli ochib berilgan. Maqolada O'zbekiston turizm sohasida aqli texnologiyalarni joriy etish istiqbollari ham ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: smart turizm, aqli turizm, raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, Internet of Things (IoT), Big Data, turizm infratuzilmasi, mobil ilovalar, innovatsion xizmatlar, raqamli transformatsiya.

Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida turizm sohasi jadal rivojlanayotgan tarmoqlardan biri hisoblanadi. Zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining keng joriy etilishi natijasida turizm xizmatlari sifat jihatdan yangi bosqichga ko'tarilmoqda. Ayniqsa, smart turizm (aqli turizm) konsepsiyasi turizm industriyasini innovatsion rivojlantirishning muhim omiliga aylanib bormoqda.

Smart turizm — bu raqamli texnologiyalar, ma'lumotlar tahlili va aqli tizimlar asosida turizm xizmatlarini integratsiyalashgan holda boshqarish va takomillashtirish jarayonidir. Ushbu konsepsiya turistlarga individual yondashuvni ta'minlash, real vaqt rejimida xizmat ko'rsatish, logistika va infratuzilmani optimallashtirish imkonini beradi.

Hozirgi kunda dunyoning rivojlangan mamlakatlarida smart turizm texnologiyalari keng qo'llanilib, turizm samaradorligini oshirish, resurslardan oqilona foydalanish va ekologik barqarorlikni ta'minlashga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, O'zbekistonda ham turizm sohasini raqamlashtirish va innovatsion texnologiyalarni joriy etish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda.

Smart turizm (aqli turizm) konsepsiyasi raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm sohasining transformatsiyasini ifodalovchi zamonaviy ilmiy-amaliy yo'nalish hisoblanadi. Ushbu konsepsiya turizm tizimining barcha elementlarini – transport, joylashtirish, servis xizmatlari va turist tajribasini yagona raqamli platforma asosida integratsiyalashni nazarda tutadi. Ilmiy manbalarda smart turizm “raqamli texnologiyalar va real vaqt ma'lumotlari asosida turistlar ehtiyojlarini maksimal darajada qondirishga yo'naltirilgan tizim” sifatida talqin qilinadi [1].

Smart turizm tizimi ko'p komponentli murakkab ekotizimdan iborat bo'lib, uning asosiy texnologik elementlari quyidagilardan tashkil topadi:

- Internet of Things (IoT) – obyektlararo bog‘lanishni ta‘minlaydi;
- Sun‘iy intellekt (AI) – qaror qabul qilish va tavsiyalarni shakllantiradi;
- Big Data – katta hajmdagi ma‘lumotlarni tahlil qiladi;
- Bulutli texnologiyalar – ma‘lumotlarni saqlash va tezkor foydalanishni ta‘minlaydi;

- Mobil ilovalar – foydalanuvchi interfeysini tashkil etadi [2].

Mazkur komponentlar o‘zaro integratsiyalashgan holda ishlashi natijasida “aqlli turizm ekotizimi” shakllanadi. Tadqiqotchi Dimitrios Buhalis smart turizmni “raqamli texnologiyalar yordamida turist tajribasini boshqarish va optimallashtirish tizimi” sifatida asoslab bergan [3].

Smart turizm tizimini quyidagi funksional bloklar orqali izohlash mumkin:

1. **Ma‘lumotlarni yig‘ish bosqichi** – sensorlar, mobil qurilmalar va onlayn platformalar orqali ma‘lumotlar to‘planadi;

2. **Ma‘lumotlarni qayta ishlash bosqichi** – Big Data va AI asosida tahlil qilinadi;

3. **Qaror qabul qilish bosqichi** – tizim tomonidan optimal variantlar ishlab chiqiladi;

4. **Xizmat ko‘rsatish bosqichi** – turistlarga real vaqt rejimida xizmatlar taqdim etiladi [4].

Bu model turizm boshqaruvida avtomatlashtirish darajasini oshiradi va inson omiliga bog‘liqlikni kamaytiradi.

Smart turizm konsepsiyasining amaliy ahamiyati quyidagi asosiy yo‘nalishlarda namoyon bo‘ladi:

1. Turistlar uchun xizmatlar sifatini oshirish

Aqlli texnologiyalar yordamida turistlarga individual yondashuv ta‘minlanadi. Masalan, sun‘iy intellekt asosidagi tizimlar turistlarning qiziqishlariga mos ravishda sayohat marshrutlarini taklif qiladi. Bu esa xizmatlarning personalizatsiyasini ta‘minlaydi [5].

2. Turizm oqimlarini boshqarish

Big Data texnologiyalari yordamida turistlar oqimini prognozlash va boshqarish imkoniyati yaratiladi. Natijada, ortiqcha yuklama (over-tourism) muammosining oldi olinadi [6].

3. Iqtisodiy samaradorlikni oshirish

Smart turizm xizmatlarining joriy etilishi turizm daromadlarini oshirishga xizmat qiladi. Raqamli platformalar orqali xizmatlarni optimallashtirish xarajatlarni kamaytiradi va foydani oshiradi [7].

4. Ekologik barqarorlikni ta‘minlash

Aqlli texnologiyalar energiya va resurslardan oqilona foydalanishni ta‘minlaydi. Masalan, aqlli transport tizimlari orqali yoqilg‘i sarfi kamayadi va ekologik zarar qisqaradi [6].

O'zbekistonda turizmni rivojlantirish so'nggi yillarda davlat siyosatining ustuvor yo'nalishiga aylangan. Raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayonida smart turizm elementlari bosqichma-bosqich joriy etilmoqda. Xususan:

- onlayn bronlash tizimlari rivojlanmoqda;
- elektron vizalar tizimi joriy etilgan;
- mobil turizm ilovalari kengaymoqda;
- transport va logistika xizmatlari raqamlashtirilmoqda [7].

Shu bilan birga, hududiy darajada (masalan, Jizzax viloyati) smart turizmni rivojlantirish uchun quyidagi muammolar mavjud:

- raqamli infratuzilmaning yetarli emasligi;
- malakali IT mutaxassislar yetishmasligi;
- turizm obyektlarining raqamli integratsiyasi sustligi.

Bu muammolarni hal etish orqali smart turizmni jadal rivojlantirish mumkin.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, smart turizm konsepsiyasi turizm sohasining innovatsion rivojlanishida strategik ahamiyatga ega. Aqlli texnologiyalarni joriy etish orqali turizm xizmatlarining sifatini oshirish, turistlar ehtiyojlarini individual darajada qondirish va boshqaruv samaradorligini ta'minlash mumkin.

Smart turizmning muhim jihatlaridan biri uning kompleks xarakterga ega ekanligidir. Ya'ni, u nafaqat texnologik yangiliklarni, balki boshqaruv, marketing va xizmat ko'rsatish tizimlarini ham qamrab oladi. Shu sababli, ushbu konsepsiyani muvaffaqiyatli joriy etish integratsiyalashgan yondashuvni talab qiladi.

O'zbekiston sharoitida smart turizmni rivojlantirish uchun quyidagi ustuvor yo'nalishlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

- raqamli infratuzilmani rivojlantirish;
- turizmga sun'iy intellekt texnologiyalarini keng joriy etish;
- milliy turizm platformalarini yaratish;
- kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish.

Kelgusida smart turizmni rivojlantirish orqali O'zbekistonning xalqaro turizm bozoridagi raqobatbardoshligini sezilarli darajada oshirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Gretzel U., Sigala M., Xiang Z., Koo C. Smart tourism: foundations and developments // Electronic Markets. – 2015.
2. Li Y., Hu C., Huang C., Duan L. Smart tourism systems: concept and applications // Tourism Management. – 2017.
3. Buhalis D., Amaranggana A. Smart tourism destinations // Springer. – 2014.
4. Gretzel U. Smart tourism ecosystems and experience // Journal of Tourism Futures. – 2016.
5. Xiang Z., Tussyadiah I. Information technology in tourism // Springer. – 2018.
6. UNWTO. Tourism and Technology Report. – 2018.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF-5611-son Farmoni. "Turizm sohasini jadal rivojlantirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida", 05.01.2019.